

Stiftelsen Uddevalla Kristna skola
Organisationsnummer 858501-1904
info@stenbackeskolan.se

2022-06-09
Dnr SI 2020:8002

Beslut

efter kvalitetsgranskning av läsfrämjande
arbete i grundskolan – med särskilt fokus på
undervisningen i svenska i årskurs 4–6 vid
Stenbackeskolan i Uddevalla kommun, med
Stiftelsen Uddevalla Kristna Skola som
huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Stenbackeskolan avseende verksamhetens kvalitet inom det läsfrämjande arbetet i grundskolan – med särskilt fokus på undervisningen i svenska i årskurs 4–6. Med läsfrämjande arbete avses här undervisningsinslag och aktiviteter som syftar till att stimulera och vidga elevers läsintresse och utveckling av goda läsvanor.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/lasframjande-arbete-i-grundskolan/>

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Stenbackeskolan i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: Läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6, för att stimulera och vidga såväl flickors som pojkars läsintresse.

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande del.

- Lärarna behöver i högre grad främja elevernas läsintresse genom att ge eleverna rika möjligheter att samtala om de texter de läser, såväl individuellt som gemensamt lästa texter.
- Lärarna behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera mönster och skillnader i elevernas läsintresse och läsvanor i de egna elevgrupperna som grund för att på ett genomtänkt och varierat sätt stimulera alla elevers läsintresse. Lärarna behöver även i högre grad

erbjuda eleverna vägledning för att matcha läsmaterial med elevernas intressen och erfarenheter när det gäller egenvalda böcker.

Bedömningsområde 2: Skolans övergripande läsfrämjande arbete

Skolinspektionen bedömer att skolans övergripande läsfrämjande arbete *i flera delar* är strategiskt och uthålligt.

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande del.

- Rektorn och lärarna behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir mer metodiskt och långsiktigt. I detta arbete behöver rektorn aktivt verka för att samverkan och kunskapsspridning sker kring det läsfrämjande arbetet. Vidare behöver huvudmannen följa upp förutsättningarna för att skolbiblioteket ska kunna utgöra en viktig resurs och användas i det läsfrämjande arbetet.
- Rektorn och skolpersonalen behöver genom kontinuerliga uppföljningar och analyser skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader gällande läsintresse och läsvanor bland eleverna på den egna skolan, samt vid behov genomföra insatser för att möta identifierade skillnader.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **9 december 2022** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2020:8002) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: Läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6

Här bedöms i vilken utsträckning lärarna integrerar läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6, för att stimulera och vidga såväl flickors som pojkars läsintrasse. I detta ingår att:

- Lärarna sätter läsningen i ett innehållsmässigt och socialt sammanhang samt tydliggör syftet med läsningen. Lärarna ger eleverna rika möjligheter till social interaktion och samtal kring det lästa.
- Lärarna framhåller läsningens värde genom att de visar intresse för vad eleverna läser samt ger läsningen utrymme och prioritet i undervisningen.
- Lärarna arbetar på ett genomtänkt och varierat sätt för att stimulera alla elevers läsintrasse. Lärarna riktar läsfrämjande insatser särskilt mot elever med svagt intresse för eller ringa vana vid att läsa, eller som i övrigt begränsas av stereotypa mönster i sin läsning. Lärarna matchar läsmaterialet med elevernas intressen, erfarenheter och behov. Lärarna visar att de har höga förväntningar på samtliga elever genom att förmedla att alla elever kan utvecklas till goda läsare.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6, för att stimulera och vidga såväl flickors som pojkars läsintrasse.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna främjar elevernas läsintrasse genom att sätta läsningen i ett innehållsmässigt sammanhang och genom att tydliggöra syftet med läsningen. Lärarna ger dock eleverna begränsade möjligheter till samtal kring det lästa.

Granskningen visar vidare att lärarna delvis framhåller läsningens värde för eleverna. Lärarnas undervisning reflekterar till viss del värdet av läsning och deras undervisning ger också läsning utrymme och prioritet. För att höja kvaliteten inom området behöver lärarna i högre grad framhålla läsningens värde genom att ge utrymme och prioritet till läsning även i egenvalda böcker samt visa intresse för vad eleverna läser och uppmuntra dem att berätta om sin läsning.

Vidare visar granskningen att lärarna endast i viss mån arbetar aktivt med läsfrämjande insatser och riktar dem mot elever med svagt intresse för att läsa.

Lärarna tar inte på ett strukturerat sätt reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor för att identifiera eventuella skillnader och mönster som kan finnas kopplat till socioekonomisk och utländsk bakgrund samt kön. Det innebär att lärarnas kännedom om de elever och elevgrupper som särskilt kan behöva få ta del av läsfrämjande insatser till viss del är begränsad. Utifrån den kännedom lärarna ändå har om den egna elevgruppens intressen och behov anpassar de läsundervisningen till elever med låg läsförmåga, men endast i viss mån till elever med svagt läsintresse. Vidare erbjuder lärarna endast till viss del eleverna vägledning för att matcha läsmaterial med elevernas intressen, erfarenheter och behov.

Skolinspektionen har identifierat flera utvecklingsområden inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdena och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarna tydliggör syftet med läsningen och sätter läsningen i ett innehållsmässigt sammanhang, men endast delvis i ett socialt sammanhang

Granskningen visar att lärarna sätter de texter eleverna läser i ett innehållsmässigt sammanhang och försäkrar sig om att syftet med läsningen framgår för eleverna. Lärarna ger i intervju exempel på att de relaterar de texter eleverna läser till undervisningsinnehåll i andra ämnen samt till aktuella händelser i samhället. Såväl lärarna som eleverna ger också exempel på att lärarna tydliggör syftet med läsningen för eleverna genom att förklara varför det är viktigt att träna på att läsa, att eleverna då lär sig fler ord och att det är bra för framtiden. Lärarna beskriver också att de väljer läsmaterial utifrån medvetna didaktiska val, även om valet i vissa fall baserar sig på elevernas behov av att utveckla sin läsförståelse snarare än att främja deras läsintresse. De flesta eleverna berättar också att de upplever det som tydligt för dem varför de ska läsa det de läser och att de flesta texter känns meningsfulla för dem.

Granskningen visar samtidigt att eleverna i begränsad utsträckning ges möjligheter till samtal kring lästa texter. Eleverna berättar i intervju att de ibland får samtala om läst text, ibland med sina bänkkompisar och ibland i helklass, men att det då oftast är begränsat till att eleverna muntligt får redovisa sina skriftliga svar på frågor tillhörande övningar i läsförståelse utan vidare diskussioner. Lärarna berättar i intervju att eleverna ges möjlighet att diskutera innehållet i de gemensamt lästa böckerna men att de ges ganska små möjligheter att samtala kring andra lästa texter. Lärarna berättar att de ser behov av att i högre utsträckning låta eleverna få diskutera tillsammans utifrån sin läsning.

Lärarna framhåller delvis läsningens värde för eleverna

Granskningen visar att lärarnas undervisning reflekterar värdet av läsning genom att läsningen ges utrymme och tidsmässig prioritet i undervisningen. Lärarna beskriver att elever i samtliga årskurser ges tid för gemensam och individuell läsning och enligt eleverna läser de alltid något under sina svensklektioner. Lärarna ger också exempel på att de skapar mysiga läsmiljöer med kuddar när de har avsatt tid för läsning och att de ger elever läsläxor. Det skiljer sig emellertid åt mellan årskurserna i vilken mån utrymmet för läsningen avser texter som läraren bestämt eller om lärarnas undervisning även ger utrymme för läsning av egenvalda böcker. Läraren i årskurs 4 berättar exempelvis att hen avsätter tid i undervisningen för läsning i egenvalda böcker, varje vecka och vissa halvdagar. Enligt läraren och eleverna i årskurs 6 finns tid avsatt för läsning, men endast ett fåtal elever läser då i egenvalda böcker. Läraren och eleverna i årskurs 5 berättar att det under innevarande läsår inte finns någon tid avsatt för läsning i egenvalda böcker, men att det fanns under föregående läsår.

Granskningen visar vidare att lärarnas undervisning delvis reflekterar värdet av läsning genom att läraren visar intresse för vad eleverna läser och uppmuntrar dem att berätta om sin läsning. Lärarna beskriver att eleverna i samtliga årskurser ges möjlighet att reflektera tillsammans kring innehållet i gemensamt lästa texter. Såväl elever som läraren i årskurs 6 ger också exempel på att läraren ibland ställer frågor till de av eleverna som läser i egenvalda böcker om vad dessa handlar om. Flera elever beskriver samtidigt att lärarna i årskurserna 5 och 6 generellt inte är särskilt intresserade av eller ställer frågor kring vad eleverna läser, om deras reflektioner kring innehållet eller om deras intresse för läsning. En förklaring till detta är, enligt lärarna, att eleverna i årskurs 5 och flertalet av eleverna i årskurs 6 inte läser i egenvalda böcker i svenskundervisningen. Läraren i årskurs 5 beskriver att lärarna för årskursen pratade med eleverna om deras läsning av egenvalda böcker och om hur spännande det är att läsa under föregående läsår, när de arbetade med egenvalda böcker i svenskundervisningen. Enligt samtliga lärare ser de också själva behov av att i högre grad uppmuntra elever att berätta om sin läsning.

Såväl eleverna som lärarna beskriver dock att lärarna förmedlar att det är viktigt att ha förmåga att läsa. Eleverna ger exempel på att lärarna brukar säga att det är viktigt för framtiden att kunna läsa, och lärarna ger exempel på att de under föräldramöten lyfter vikten av av läsning. Läraren i årskurs 6 ger också exempel på att hen reflekterar värdet av läsning genom att själv läsa i den gemensamma boken när eleverna läser, och att hen berättat för eleverna om sin egen läsning.

Lärarna arbetar i liten mån aktivt med läsfrämjande insatser och riktar dem endast delvis till elever med svagt läsintresse

Granskningen visar att lärarna endast i liten mån arbetar på ett genomtänkt och varierat sätt för att stimulera alla elevers läsintresse. I intervju med lärarna

uttrycker vissa av dem en medvetenhet om generella skillnader i samhället vad gäller läsintresse, läsvanor och läsförmåga, men att detta inte är något som de diskuterat tillsammans. Enligt elever, lärarna och rektorn tar lärarna inte heller på något strukturerat sätt reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor i de egna elevgrupperna.

Även om lärarna inte på ett strukturerat sätt har tagit reda på alla elevers läsintresse och läsvanor har de en viss uppfattning om detta utifrån vad de ser i undervisningen. De beskriver att de upplever stora skillnader i elevernas läsintresse och läsvanor och att dessa påverkas av vårdnadshavarnas läsvanor och utbildningsbakgrund.

Utifrån den kunskap lärarna har om elevernas läsintresse, läsvanor och läsförmåga anpassar lärarna undervisningen till de elever som uppvisar behov av att förbättra sin läsförmåga. Enligt rektorn försöker lärarna motivera elever som de identifierar har svårigheter med läsning, och lärarna ger flera exempel på att de anpassar undervisningen till behoven hos elever med svag läsförmåga. Läraren i årskurs 5 berättar exempelvis att det är ett medvetet val att fokusera på fakta- och läsförståelsetexter under innevarande läsår utifrån elevgruppens tidigare låga resultat i läsförståelse. Några motsvarande medvetna anpassningar av läsundervisningen för att stärka läsintresse och läsvanor hos elever med ett lågt sådant görs dock inte, och det är inte heller något som lärarna diskuterat tillsammans. Enligt vissa av eleverna har det minskade utrymmet för läsning i egenvalda böcker i undervisningen medfört att deras läsvanor överlag har försämrats.

I vilken mån lärarna varierar undervisningen och genomför generella insatser för att stimulera alla elevers läsintresse skiljer sig också åt mellan olika lärare och årskurser. Läraren i årskurs 4 beskriver en hög variation i sin läsundervisning och ger exempel på en rad generella insatser hen genomför för att främja alla elevers läsintresse. Läraren besöker exempelvis stadsbiblioteket med eleverna en gång i månaden, där elever också ges "bokprat". Hen arbetar också med författartema, genomför läsutmaningar och läsdagar samt samarbetar med förskolan kring läsande förebilder. Några motsvarande insatser som syftar till att stärka elevernas läsintresse görs, enligt lärarna, för närvarande inte i årskurserna 5 och 6. Eleverna i årskurs 5 beskriver i intervju att ett tydligt ökat fokus på fakta och läsförståelse tvärtom har medfört en märkbart lägre variation i läsundervisningen än tidigare, vilket enligt dem har gjort läsningen tråkigare. Föregående läsår arbetade de exempelvis med parläsning, läsning i egenvalda böcker och högläsning av egenskrivna texter, gick till biblioteket tillsammans och hade läsläxor. Även elever i årskurs 6 upplever en minskad variation i läsundervisningen sedan föregående läsår. Exempelvis saknar de under det innevarande läsåret en gemensam högläsningsbok, något som uppmuntrade dem i läsningen under förra läsåret.

Granskningen visar också att lärarna endast till viss del erbjuder eleverna vägledning för att matcha läsmaterial med elevernas intressen, erfarenheter och behov. Lärarna berättar att de försöker matcha läsmaterial med elevernas intressen och behov. De ger exempel på att de valt ut en skönlitterär bok per läsår för gemensam läsning utifrån att de ska passa elever i dessa årskurser. Lärarna berättar också att de köpt in böcker som ska matcha elevernas intressen och behov och för att erbjuda eleverna ett brett och varierat utbud. Enligt lärarna är det viktigt att hitta rätt bok med rätt svårighetsgrad för att eleverna ska uppleva individuell läsning som stimulerande. Lärarna beskriver samtidigt att alla elever inte ges sådan vägledning. De berättar att det blir mycket spring när elever ska välja böcker själva eftersom eleverna hela tiden vill ändra sitt val av bok. Enligt läraren i årskurs 5 är det en av anledningarna till att lärarna i årskursen bestämt att alla elever ska läsa samma serie av faktaböcker. Även läraren i årskurs 6 ger exempel på att eleverna hela tiden ville byta bok när de valde böcker själva i början av läsåret, och att läraren därför valde att därefter låta eleverna läsa i en gemensam bok istället. Eleverna beskriver också att de endast i viss mån får uppmuntran och vägledning att hitta böcker att läsa som passar dem. Eleverna berättar att de inte brukar få böcker presenterade för sig men att de får hjälp av lärarna att hitta en lämplig bok om de ber om det, annars tar de bara en bok.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver i högre grad främja elevernas läsintresse genom att ge eleverna rika möjligheter att samtala om de texter de läser, såväl individuellt som gemensamt lästa texter.

Av Skolinspektionens granskning framgår att eleverna i begränsad utsträckning ges möjligheter till samtal kring lästa texter.

Av skollagen framgår att utbildningen inom hela skolväsendet ska främja en livslång lust att lära.¹ Av läroplanen för grundskolan framgår att varje elev, genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva, ska få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.² Enligt kursplanen för svenska ska undervisningen stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva.³ Resultaten från PIRLS och PISA visar bland annat att elever som är positiva till läsning också har en bättre läsförmåga och läser bättre.⁴ Flera undersökningar visar

¹ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800).

² Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund. och uppdrag. Skolans uppdrag.

³ Ibid. 5.18. Svenska. Syfte.

⁴ SOU 2018:57. *Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället*, s. 275ff.

dock att barn och ungas läsintresse generellt sett minskar.⁵ Forskning och tidigare granskningar på området pekar bland annat på social interaktion som ett viktigt inslag för att läsningen ska bli motiverande och att detta inte alltid sker i avsedd utsträckning.⁶ Bristande social interaktion kring läsningen riskerar dessutom att särskilt missgynna pojkar.⁷

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar undervisningen så att alla elever i mellanstadiet ges rika möjligheter till social interaktion och samtal kring det lästa, såväl i helklass som i par och mindre grupper, i syfte att främja elevernas intresse för läsning. Exempelvis kan de lästa texterna bearbetas såväl inför, som under och efter läsningen genom varierade former av samtal, reflekterande skrivande och gestaltning. I arbetet med att ge ökade möjligheter till social interaktion och samtal detta ingår också att lärarna skapar förutsättningar så att alla elever kan och vill delta i samtalen.

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera mönster och skillnader i elevernas läsintresse och läsvanor i de egna elevgrupperna som grund för att på ett genomtänkt och varierat sätt stimulera alla elevers läsintresse. Lärarna behöver även i högre grad erbjuda eleverna vägledning för att matcha läsmaterial med elevernas intressen och erfarenheter när det gäller egenvälda böcker.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna på ett generellt plan anpassar läsundervisningen till de enskilda elever som uppvisar låg läsförmåga. Lärarna tar dock inte reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor på ett strukturerat sätt. Lärarna har därmed ett begränsat underlag för att kunna identifiera eventuella mönster relaterade till kön och socioekonomisk bakgrund som begränsar eleverna i deras läsning samt ett begränsat underlag för att anpassa läsundervisningen till de enskilda eleverna.

Av granskningen framgår vidare att lärarna endast i liten mån erbjuder eleverna vägledning för att matcha läsmaterial med elevernas intressen, erfarenheter och behov när det gäller individuell läsning.

⁵ SOU 2018:57, s. 276; Skolverket (2019). *PISA 2018 15-åringars kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Internationella studier 487*, s. 45-46; Skolverket (2017). *PIRLS 2016 Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*, s. 39-40; Statens Medieråd (2019). *Ungar och medier*, s. 7.

⁶ Gambrell, L. B. (2011). Seven rules of engagement: What's most important to know about motivation to read. *The Reading Teacher*. 65, 172–178; SOU 2018:57, s. 81–87.

⁷ Smith, M. W., och Wilhelm, J.D. (2002). *Reading Don't Fix No Chevys. Literacy in the Lives of Young Men*. Portsmouth, NH; Skolverket (2022). Modul Stimulera läsintresse utifrån ett jämställdhetsperspektiv, Del 4. Konkreta sätt att stimulera läsintresse; Varga, A., Hultgren, F., & Widhe, O. (2015) Att stimulera elevers läsintresse – ett samverkansuppdrag. Stockholm: Skolverket..

Sverige har under ett antal år sett ett vikande läsintresse bland barn och unga.⁸ Det finns orosmoln kopplade till en bristande likvärdighet avseende såväl läsförståelse som läsintresse, relaterat till både kön och socioekonomisk bakgrund.⁹ Att det finns stora och systematiska skillnader mellan flickor och pojkar och olika socioekonomiska grupper, vad gäller läsintresse och läsförmåga, visar att skolan inte på ett tillräckligt sätt förmår kompensera elever med mindre gynnsamma förutsättningar.¹⁰ Resultat från tidigare kvalitetsgranskning visar att både lärare och rektorer i många fall behöver bli bättre på att följa upp elevers intresse för läsning. Skolor reflekterar generellt inte över behovet av att mer systematiskt följa upp hur varje elevs intresse utvecklas. Därmed saknas också ett viktigt underlag för utveckling av läsundervisningen på individnivå, men också mer övergripande för respektive klass och skola.¹¹

Studier visar vidare att undervisningen generellt i samhället inte i tillräcklig utsträckning vidgar elevernas läsning och läsintresse. Det utbud av läsmaterial som eleverna möter beskrivs i vissa fall som smalt och ensidigt, vilket kan höra ihop med ett synsätt där läsning enbart betraktas som en färdighet och i alltför låg utsträckning fokuserar på läsning av ett innehåll.¹² Det är, enligt utredningen *Barns och ungas läsning ett ansvar för hela samhället*, av stor vikt att skapa flera vägar till läsning.¹³ Elever kan i alltför liten utsträckning påverka valet av läsmaterial, med konsekvensen att matchningen mellan böcker och elever ofta misslyckas.¹⁴ Såväl forskare som Skolinspektionen kritiserar att elever möter få texter som knyter an till deras erfarenheter och intressen.¹⁵ Samtidigt påpekas att lärare har i uppgift att balansera valfriheten mot att också bredda elevernas läsrepertoar och utmana dem i eventuella stereotypa val.¹⁶

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att på ett mer strukturerat sätt tar reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor. Detta som grund för att identifiera eventuella mönster kopplat till kön och socioekonomisk bakgrund, samt för att på ett medvetet sätt kunna anpassa läsundervisningen till de enskilda eleverna. Skolinspektionen rekommenderar vidare lärarna att i högre

⁸ Skolverket (2019), s. 45–46; Skolverket (2017), s. 39–40; Statens Medieråd (2019), s. 7; SOU 2018:57, s. 232, 248.

⁹ SOU 2018:57, s. 26.

¹⁰ SKL (2019). *Se, förstå och förändra – att motverka könsskillnader i skolresultat*, s. 57; Brozo (2019). *Att lyfta oengagerade och lågpresterande pojkars läsning i Skolverkets modul Perspektiv på litteraturundervisning*, Del. 2 Att välja texter, s. 2ff.

¹¹ Skolinspektionen (2016), *Läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andra-språk i årskurserna 4–6*, s. 5, 13.

¹² SOU 2021:3. *Delbetänkande av Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel*, s. 160.

¹³ SOU 2018:57; s. 87.

¹⁴ Skolinspektionen (2010). *Läsprocessen i svenska och naturorienterande ämnen åk 4-6*, s. 15; Skolinspektionen (2012). *Läsundervisningen i svenska i årskurs 7-9*, s. 7; Eckerholm (2018). *Lärarperspektiv på läsförståelse. En intervjustudie om undervisning i årskurs 4-6*, s. 93ff.

¹⁵ Skolinspektionen (2015). *Mer varierad läs- och skrivundervisning kan öka motivation och intresse (kortrapport)*, s. 5ff.

¹⁶ Skolverket (2022); Schmidt, C. (2013). *Att bli en sån som läser. Barns menings- och identitetsskapande genom texter*, s. 122, 259.

grad erbjuda eleverna vägledning i val av böcker för individuell läsning. Genom att lägga mer tid på att aktivt vägleda elever i val av böcker för individuell läsning kan läsmaterialet anpassas till respektive elev både vad gäller svårighetsgrad och innehåll. Lärarna kan därigenom inte bara väcka elevers läsintresse utan även stimulera dem att vidga sitt intresse och sin nyfikenhet.

Bedömningsområde 2: Skolans övergripande läsfrämjande arbete

Här bedöms i vilken utsträckning skolans övergripande läsfrämjande arbete är strategiskt och uthålligt. I detta ingår att:

- Skolan bedriver ett strategiskt läsfrämjande arbete genom att rektorn verkar för en undervisningskultur som kännetecknas av samverkan mellan olika aktörer och som uppmuntrar lärare att sprida läsfrämjande strategier till varandra. I det strategiska läsfrämjande arbetet ingår också att skolbiblioteket utgör en viktig resurs samt att skolan skapar fysiska och sociala miljöer som syftar till att stimulera elevernas läsintresse.
- Skolan uppmärksammar mönster och skillnader mellan olika elevgrupper när det gäller elevernas läsintresse, läsvanor och läsförmåga. Rektorn med personal genomför insatser för att möta identifierade mönster och skillnader vad gäller läsintresse och läsvanor på den egna skolan. Rektorn förmedlar höga förväntningar på alla elever och skolpersonal när det gäller läsning.
- Skolan bedriver ett utvecklingsarbete avseende läsfrämjande insatser i undervisningen och utbildningen. Rektorn intar en aktiv roll när det gäller läsfrämjande insatser i utbildningen. Med utgångspunkt i uppföljning och analys av såväl resultat som skolans arbetsprocesser initierar rektorn vid behov utvecklingsinsatser avseende det läsfrämjande arbetet.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolans övergripande läsfrämjande arbete *i flera delar* är strategiskt och uthålligt.

Skolinspektionens granskning visar att skolan till viss del bedriver ett strategiskt arbete för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor. Rektorn verkar i viss mån för en undervisningskultur som kännetecknas av samverkan och kunskapsspridning. Rektorn verkar också för att skapa miljöer i skolan som syftar till att stimulera elevernas läsintresse. Skolan använder dock endast i liten mån skolbiblioteket som en resurs i det läsfrämjande arbetet, framför

allt på grund av ett begränsat utbud och att böckerna inte är sorterade på ett användarvänligt sätt.

Granskningen visar vidare att skolan delvis uppmärksammar och möter skillnader mellan olika elevgrupper. Rektorn med personal har viss förståelse för de generella skillnader kopplat till socioekonomisk och utländsk bakgrund samt kön som finns mellan olika elevgrupper vad gäller läsintresse, läsvanor och läsförmåga. Rektorn har också en uppfattning om elevsammansättningen på skolenheten vad gäller socioekonomisk bakgrund, migrationsbakgrund samt kön. Rektorn tar dock inte initiativ till eller leder något samlat arbete för att skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader vad gäller läsintresse och läsvanor bland eleverna på den egna skolan. Rektorn med personal genomför dock ändå vissa generella insatser för att främja elevernas intresse för läsning. Rektorn förmedlar också höga förväntningar på alla elever och skolpersonal.

Vidare visar granskningen att skolan endast till viss del bedriver ett utvecklingsarbete avseende läsfrämjande insatser i undervisningen och utbildningen. Rektorn antar i viss mån en aktiv roll när det gäller läsfrämjande insatser i utbildningen, men följer inte upp och analyserar resultat och arbetsprocesser som påverkar och ingår i det läsfrämjande arbetet. För att ytterligare höja kvaliteten inom området behöver rektorn ta en mer aktiv roll när det gäller att utveckla skolans läsfrämjande arbete. I detta ingår att rektorn behöver följa upp och analysera såväl resultat som de arbetsprocesser som påverkar och ingår i skolans läsfrämjande arbete. Med ett sådant underlag har rektorn en grund för att vid behov initiera utvecklingsinsatser.

Skolinspektionen har identifierat flera utvecklingsområden inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdena och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Skolan bedriver delvis ett strategiskt arbete för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor

Granskningen visar att rektorn verkar för en undervisningskultur som kännetecknas av samverkan mellan personalen och av kunskapsspridning, men att samverkan avseende det läsfrämjande arbetet sker i begränsad utsträckning i mellanstadiet och endast till viss del i högstadiet. Samverkan är också begränsad över stadigränserna.–Lärarna beskriver i intervju att skolenhetens nytilträdde rektor generellt uppmuntrar dem att sprida goda idéer till varandra och att de allt oftare delger varandra exempel på hur och med vad de arbetar i sin egen undervisning. Såväl rektorn som lärarna ser dock behov av att utveckla lärarnas samverkan avseende elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor. Enligt

rektorn och lärarna finns goda förutsättningar att samverka inom de stadievisa arbetslagen. Lärarna beskriver dock att det skiljer sig åt mellan arbetslagen i vilken mån samverkan sker kring just läsfrämjande strategier och insatser. Framför allt inom lågstadiet, och till viss del även inom högstadiet, ger lärarna exempel på olika läsfrämjande strategier och insatser som de tillsammans diskuterat och enats kring. Lärarna i mellanstadiet beskriver att de vanligtvis inte samverkar med varandra kring läsfrämjande insatser och strategier men att de köpt in böcker och valt ut en bok per årskurs för gemensam läsning i respektive klass. Rektorn och lärarna beskriver vidare att samverkan kring läsfrämjande arbete i låg grad sker över stadiegränserna. Lärarna berättar att varje stadie har sitt sätt att arbeta med läsning och att de inte känner till vilka eventuella läsfrämjande strategier och inslag lärarna i andra stadier arbetar med i undervisningen.

Vidare visar granskningen att skolan endast i liten mån använder skolbiblioteket som en resurs i det läsfrämjande arbetet, framför allt på grund av ett begränsat utbud och att böckerna inte är sorterade på ett användarvänligt sätt. Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att det inte finns någon uttalad tanke från skolledningen kring hur lärarna ska nyttja skolbiblioteket som resurs för att främja elevers läsintresse och läsvanor, och att det skiljer sig åt mellan lärare och årskurser i vilken mån de använder biblioteket i undervisningen. Lärarna berättar att det var flera år sedan utbudet i biblioteket uppdaterades och såväl eleverna som lärarna samt rektorn beskriver utbudet som begränsat. Bland annat framgår att det finns böcker passande elever på låg- och högstadiet, men inte för mellanstadieelever. Enligt lärarna finns heller inte något större utbud av böcker på olika språk, trots att det finns 17 olika modersmål bland eleverna på skolan. Enligt såväl lärarna som eleverna är det därtill svårt att hitta i skolbiblioteket, eftersom det varken finns någon indelning i genrer, åldersgrupper eller svårighetsgrader. Lärarna berättar att de stadievis därför på eget initiativ köpt in fakta- och skönlitterära böcker som komplement, som är anpassade till eleverna både vad gäller svårighetsgrad och intresse. Dessa böcker förvaras i bokskåp i anslutning till sina klassrum. Enligt intervjuade elever är det svårt att hitta en bra bok i skolan. De berättar att biblioteket sällan besöks av elever i mellan- och högstadiet och att bokskåpet mestadels hålls låst av lärare. De elever som tycker om att läsa tar därför med böcker hemifrån istället. Rektorn berättar i intervju att hen har planerat att utse en person bland personalen som ska få ansvar för skolans bibliotek.

Granskningen visar vidare att rektorn verkar för att skapa miljöer i skolan som syftar till att stimulera elevernas läsintresse. Rektorn beskriver att det finns fysiska miljöer på skolan som uppmuntrar till läsning, även om eleverna i högre grad kan involveras i utformningen av den. Upp till årskurs 6 finns tillgång till grupprum och lärarna har synliggjort läsning i klassrumsmiljön genom att exempelvis ha synliga böcker samt kuddar som eleverna kan sitta på under läsningen. Rektorn och eleverna berättar också att det för elever i årskurserna 7-9 finns läsinbjudande

miljöer utanför klassrummen, med soffor och läsbås. Även de bilder av skolans läsmiljöer som Skolinspektionen tagit del av inför granskningen visar exempel på utrymmen som inretts för att inbjuda till läsning, exempelvis med bokhyllor, soffor, mattor, belysning och fototapeter som illustrerar böcker.

Skolan uppmärksammar delvis och möter delvis skillnader mellan olika elevgrupper

Granskningen visar att rektorn med personal har viss förståelse för de generella skillnaderna som finns mellan olika elevgrupper vad gäller läsintresse, läsvanor och läsförmåga, men att dessa kunskaper i liten mån sätts i relation till situationen på den egna skolan. Av intervjuer med lärarna framgår att vissa lärare har kunskaper om de generella skillnaderna i samhället som finns kopplat till socioekonomisk och utländsk bakgrund samt kön. Samtidigt beskriver såväl skolledningen som lärarna att de tillsammans på skolan varken fört diskussioner om dessa skillnader eller om hur de påverkar den egna skolans läsfrämjande arbete.

Av intervju med rektorn framgår vidare att hen har kännedom om elevsammansättningen på skolenheten vad gäller socioekonomisk bakgrund, migrationsbakgrund samt kön. Enligt rektorn leder hen dock inte något samlat arbete för att upptäcka eventuella skillnader och mönster som kan finnas när det gäller elevernas läsintresse och läsvanor kopplat till dessa faktorer. Några lärare ger exempel på att de upplever en stor spridning vad gäller elevernas läsförmåga, läsvanor och läsintresse och att de tycker sig se att elevernas läsvanor och läsintresse påverkas av föräldrarnas läsvanor. Hur skolan ska arbeta för att möta sådana eventuella mönster har de dock inte diskuterat tillsammans. Enligt lärarna har de fokus på att alla elever ska klara en lägstanivå, oavsett mönster. Rektorn och lärarna beskriver dock att skolan arbetar systematiskt med att följa upp elevernas läsförmåga och med att vidta åtgärder i de fall där elever visar svårigheter i sin läsning.

Även om rektorn inte leder något samlat arbete för att skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader avseende elevernas läsintresse och läsvanor så genomför skolan vissa generella insatser för att främja elevernas intresse för läsning. Exempelvis berättar lärare, elever och rektorn att hela skolan varje år uppmärksammar världsboksdagen med maskerad och läsning. Såväl rektorn som lärarna beskriver samtidigt att insatser för att väcka elevers läsintresse i huvudsak sker på enskilda lärares eget initiativ. Det skiljer sig därför åt mellan såväl stadier som lärare i vilken mån det sker, och det saknas ett sammanhållet arbete för att eleverna ska bibehålla sitt läsintresse över tid. Av intervju med lärarna framgår flera goda exempel på generella insatser som genomförs i lågstadiet. Lärarna visar exempelvis en film för vårdnadshavarna om vikten av att läsa hemma och bistår vårdnadshavarna med att ordna med lånekort till kommunbiblioteket. Lärarna i lågstadiet arbetar också med läsläxor, läsbingon på alla lov, och genomför varje höst och vår en läsutmaning. De har också i undervisningen avsatt tid för läsning 15 minuter varje dag och använder sig av vissa medvetna strategier för att uppmuntra

alla elever att delta i boksamtal. Även i högstadiet framkommer exempel på generella insatser som genomförs för att stimulera alla elevers läsintresse. Här beskriver lärarna att de medvetet presenterar texter som eleverna ska läsa på ett sätt som syftar till att eleverna ska uppleva att den handlar om livsfrågor som berör dem. Eleverna får också bearbeta den lästa texten genom gemensamma diskussioner där de får dra paralleller till sina egna liv.

Granskningen visar vidare att rektorn förmedlar höga förväntningar på alla elever och skolpersonal. Lärarna beskriver att rektorn, trots att hen är nytilträd, hunnit förmedla ett högt engagemang och nyfikenhet inför hur lärarna arbetar med läsning i undervisningen. Lärarna uttrycker också en medvetenhet om hur deras bemötande och förväntningar på eleverna påverkar i vilken mån eleverna ser sig själva som läsare. De ger flera exempel på att de i undervisningen också uttrycker förväntningar på att alla elever kan utvecklas till goda läsare, exempelvis genom att uppmuntra elever att tro på sin egen förmåga att läsa, att genom gemensam läsning ge elever upplevelsen av att ha läst en hel bok, samt genom att anpassa läsmaterialets svårighetsgrad till elevernas läsförmåga.

Skolan bedriver till viss del ett utvecklingsarbete avseende läsfrämjande insatser i undervisningen och utbildningen

Granskningen visar att rektorn i viss mån tar en aktiv roll när det gäller läsfrämjande insatser i utbildningen. Rektorn berättar att hen både har stort intresse för och tidigare erfarenheter av att driva läsfrämjande projekt, men att hen ännu i liten mån har hunnit påbörja utvecklingsarbete på skolan specifikt avseende läsfrämjande arbete. Rektorn har dock redan identifierat behov av att utveckla lärarnas samsyn i arbetet med läsfrämjande strategier genom alla årskurser för att skapa och upprätthålla elevernas läsintresse över tid. Hen har också inlett arbetet med att se över vem i personalen som hen ska ge i uppdrag att bygga upp biblioteksverksamheten. Lärarna beskriver också rektorn som aktiv inom de utvecklingsarbeten som pågår på skolan. Rektorn leder exempelvis ett utvecklingsarbete avseende språkutvecklande arbetssätt inom vilket hen ger uppgifter till samtliga lärare som de ska genomföra i undervisningen.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Rektorn och lärarna behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir mer metodiskt och långsiktigt. I detta arbete behöver rektorn aktivt verka för att samverkan och kunskapsspridning sker kring det läsfrämjande arbetet. Vidare behöver huvudmannen följa upp förutsättningarna för att

skolbiblioteket ska kunna utgöra en viktig resurs och användas i det läsfrämjande arbetet.

Granskningen visar att skolbiblioteket i liten mån utgör en viktig resurs i det läsfrämjande arbetet, framför allt på grund av ett begränsat utbud och att böckerna inte är sorterade på ett användarvänligt sätt.

Granskningen visar vidare att lärarnas samverkan i liten mån sker specifikt avseende det läsfrämjande arbetet. Samverkan kring läsfrämjande arbete sker i olika mån inom arbetslagen och i låg grad över stadiegränserna. Lärarna berättar att de ser behov av att bli mer samlade kring arbetet med att stimulera elevernas läsintresse, i synnerhet över stadiegränser. De ser ett behov av att hitta gemensamma strategier för att dels väcka elevers läsintresse och dels för att få elever att bibehålla sitt läsintresse över tid.

Av läroplanen för grundskolan framgår att utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Lärarna ska stärka elevernas vilja att lära och tillit till den egna förmågan.¹⁷ Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvar för skolans resultat.¹⁸ Vidare ska huvudmannen enligt skollagen se till att eleverna i grundskolan har tillgång till ett skolbibliotek.¹⁹ Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever får tillgång och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn utvecklar skolans strategiska arbete med att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor. För att höja kvaliteten behöver rektorn i högre grad verka för samverkan såväl inom som över stadiegränser i syfte att kontinuerligt sprida fungerande läsfrämjande strategier. Vidare behöver huvudmannen följa upp förutsättningarna för att skolbiblioteket ska kunna utgöra en viktig resurs och användas i det läsfrämjande arbetet. I detta ingår även att rektorn ska planera och organisera verksamheten så att lärarnas möjligheter att nyttja skolbiblioteket i undervisningen är reella. Ett brett och varierat utbud av läsmaterial är en förutsättning för att lärarna ska kunna matcha läsmaterial med elevernas erfarenheter, intressen och behov.

- Rektorn och skolpersonalen behöver genom kontinuerliga uppföljningar och analyser skapa en övergripande bild av eventuella mönster och

¹⁷ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

¹⁸ Ibid. 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁹ 2 kap 36 § skollagen.

skillnader gällande läsintresse och läsvanor bland eleverna på den egna skolan, samt vid behov genomföra insatser för att möta identifierade skillnader.

Granskningen visar att skolan delvis uppmärksammar och möter skillnader mellan olika elevgrupper. Rektorn med personal har viss förståelse för de generella skillnaderna som finns mellan olika elevgrupper vad gäller läsintresse, läsvanor och läsförmåga. Rektorn leder dock inte något samlat arbete för att upptäcka eventuella skillnader och mönster som kan finnas kopplade till socioekonomisk och utländsk bakgrund samt kön när det gäller elevernas läsintresse och läsvanor på den egna skolan. Rektorn med personal bedriver inte heller ett sammanhållet arbete för att genomföra insatser som syftar till att möta sådana mönster och skillnader.

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁰ Rektorn ansvarar för att planering, uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs på skolenhetsnivå.²¹ En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.²² Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.²³ Resultat från tidigare kvalitetsgranskning visar att det är vanligt att skolor saknar systematiska och kontinuerliga uppföljningar av hur elevernas läsintresse utvecklas, och att de därmed saknar viktiga underlag för att utveckla läsundervisningen såväl på individnivå som på skolövergripande nivå.²⁴

Sverige har under ett antal år sett ett vikande läsintresse bland barn och unga.²⁵ Elevernas lust att läsa tycks också avta med stigande ålder, detta samtidigt som grundskolans högre årskurser bjuder på allt mer avancerade och krävande texter.²⁶ Vidare finns det orosmoln kopplade till en bristande likvärdighet avseende såväl läsförståelse som läsintresse, relaterat till både kön och socioekonomisk bakgrund.²⁷ Med ett minskande intresse för läsning och ökande skillnader mellan elever, ökar betydelsen av skolornas läsfrämjande arbete och vikten av att skolan hittar sätt att stimulera och vidga samtliga elevers läsintresse och läsning.²⁸

²⁰ 2 kap. 9 § skollagen (2010:800).

²¹ 4 kap. 4 § skollagen (2010:800).

²² 1 kap. 4 § samt 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

²³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

²⁴ Skolinspektionen (2016). *Läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk i årskurserna 4–6*, s. 5, 13.

²⁵ SOU 2018:57, s. 232, 276; Skolverket (2019), s. 45–46; Skolverket (2017), s. 39–40.

²⁶ Statens Medieråd (2019), s. 7.

²⁷ SOU 2018:57, s. 26.

²⁸ SOU 2018:57, s. 89.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn utvecklar arbetet med att uppmärksamma och möta mönster och skillnader i läsintresse och läsvanor mellan olika elevgrupper. Rektorn behöver ta initiativ till att skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader på den egna skolan genom kontinuerliga uppföljningar och analyser av elevernas läsintresse och läsvanor i olika årskurser och elevgrupper. I arbetet med att följa upp eleverna läsintresse och läsvanor kan läsvaneundersökningar²⁹ användas. Rektorn kan utifrån en sådan uppföljning och analys skapa en utgångspunkt för det fortsatta arbetet med att möta eventuella mönster och skillnader som identifierats på den egna skolan. I förekommande fall behöver rektorn även se till att särskilda ansträngningar görs för att även elevgrupper med mindre gynnsamma förutsättningar ska få möjlighet att utveckla vilja och intresse för läsning. Genom uppföljningar av läsintresse som undervisningsrelaterad fråga visar rektor också att den frågan är prioriterad och att lärarnas sätt att undervisa har betydelse för elevernas läsintresse.

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Stina Johansson, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Lena Johansson. I handläggningen av ärendet har även utredarna Caroline Engskär och Britta Seeger deltagit.

²⁹ Se exempelvis <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/stimulera-lasintresse-utifran-ett-jamstalldhetsperspektiv/del-1-lasintresse-och-lasvanor> (hämtad 2022-04-21).

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Stenbackeskolan under vårterminen 2022. Granskningen har genomförts på distans via digitala intervjuer. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Lena Johansson och Britta Seeger.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever.
- En gruppintervju med lärare som undervisar i svenska i årskurserna 4–6.
- En gruppintervju med lärare som undervisar i textrika ämnen.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt Skolverkets officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Stenbackeskolan, med Stiftelsen Uddevalla Kristna Skola som huvudman, är en grundskola med förskoleklass och årskurserna 1–9. Skolenheten leds av en rektor. Rektorn har inte delegerat något ansvar avseende läsfrämjande arbete till någon av skolans personal. Skolan har inte någon bibliotekspersonal som arbetar vid skolenheten.

Verksamheten innefattar totalt 183 elever varav 71 elever går i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–3, 46 elever i årskurserna 4–6 och 66 elever i årskurserna 7–9. Skolan har fyra undervisande lärare i ämnet svenska i årskurserna 4–6, varav en är legitimerad och behörig för den undervisning de bedriver.

Bilaga 2: Författningsstöd

Av skollagen framgår att utbildningen inom hela skolväsendet ska främja en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska få den ledning och stimulans som de behöver för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.³⁰

Av läroplanen för grundskolan framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.³¹ Av kursplanen i svenska framgår att undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva.³² Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling.³³

Skolan ska vara en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.³⁴ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Lärarna ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.³⁵ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.³⁶

Förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i

³⁰ 1 kap. 4 § samt 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

³¹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. Skolans uppdrag.

³² Ibid. 5.18. Svenska. Syfte.

³³ Ibid. 2.2 Kunskaper.

³⁴ Ibid. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. God miljö för utveckling och lärande.

³⁵ Ibid. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

³⁶ Ibid. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande. Läraren ska i samverkan med [...] lärare i övriga berörda skolformer och fritidshemmet utbyta kunskaper och erfarenheter samt information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande.³⁷

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.³⁸ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.³⁹ Rektorn ansvarar för att planering, uppföljning och utveckling av utbildningen (systematiskt kvalitetsarbete) genomförs på skolenhetsnivå. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.⁴⁰

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvaret för skolans resultat. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. Vidare har rektorn ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.⁴¹

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, bland annat jämställdhet.⁴² Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.⁴³

³⁷ Ibid. 2.5 Övergång och samverkan.

³⁸ 2 kap. 9 § skollagen (2010:800).

³⁹ Ibid. 2 kap. 10 §.

⁴⁰ Ibid. 4 kap. 4–5 §§.

⁴¹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 2.8. Rektorns ansvar.

⁴² 1 kap. 5 § skollagen (2010:800).

⁴³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1: Lärarna behöver i högre grad främja elevernas läsintresse genom att ge eleverna rika möjligheter att samtala om de texter de läser, såväl individuellt som gemensamt lästa texter.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: Lärarna behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera mönster och skillnader i elevernas läsintresse och läsvanor i de egna elevgrupperna som grund för att på ett genomtänkt och varierat sätt stimulera alla elevers läsintresse. Lärarna behöver även i högre grad erbjuda eleverna vägledning för att matcha läsmaterial med elevernas intressen och erfarenheter när det gäller egenvalda böcker.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 3: Rektorn och lärarna behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir mer metodiskt och långsiktigt. I detta arbete behöver rektorn aktivt verka för att samverkan och kunskapsspridning sker kring det läsfrämjande arbetet. Vidare behöver huvudmannen följa upp förutsättningarna för att skolbiblioteket ska kunna utgöra en viktig resurs och användas i det läsfrämjande arbetet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 4: Rektorn och skolpersonalen behöver genom kontinuerliga uppföljningar och analyser skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader gällande läsintresse och läsvanor bland eleverna på den egna skolan, samt vid behov genomföra insatser för att möta identifierade skillnader.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur skolenhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?